

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ויצא

(חלק טו — שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת ויצא, ג"ט כסלו, ה'תשפ"ב (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2021

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ויצא ב

השלישי מכונה „בית” המורה על „מקום מיושב” בקביעות (ולא „הר” ו„שדה”), מפני שזה תוכן החידוש והמעלה בבית המקדש השלישי, שהוא לבדו יהי' בנין קבוע ונצחי, דלא כבית ראשון ובית שני שחברו.

וזהו גם הטעם שדוקא „יעקב קראו בית”, מפני ש„נחלת יעקב” היא „נחלה בלי מצרים”¹⁰, כדכתיב לעיל בפרשה^{10*}: „ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה”.

אבל צריך להבין: מאחר שדוקא „יעקב קראו בית”, הרי לכאורה הי' ענין ה„בית” (מקום מיושב וקבוע) צריך לבוא לידי ביטוי בהנהגתו ובסדר חייו¹¹ של יעקב אבינו (ובפרט – בערך לאברהם ויצחק – שקראו „הר” ו„שדה”) – ובפועל הרי אדרבה, דוקא אצל יעקב מצינו את היפך ההתתייבות והקביעות (ובפרט – בערך לאברהם ויצחק, אשר חיו חלק גדול ביותר משנותיהם במנוחה ובקביעות, במקום אחד). כל ימיו הי' יעקב באופן של „גַר בארץ”, „רעים היו ימי שני חיי”¹² – בתחילה בריחתו מעשיו המתוארת בתחלת פרשתנו: „ויצא יעקב מבאר

א. בקשר לפסוק (בפרשתנו)¹ „ויקרא את שם המקום ההוא (מקום המקדש) בית אֵל־ל”, איתא בגמרא²: „לא כאברהם שכתוב בו הר שנאמר³ אשר יאמר היום בהר ה' יראה ולא כיצחק שכתוב בו שדה שנאמר⁴ ויצא יצחק לשוח בשדה אלא כיעקב שקראו בית שנאמר ויקרא את שם המקום ההוא⁵ בית אֵל־ל” – ולכן נאמר בישעיהו „בית אלקי יעקב” ולא „אלקי אברהם” או „אלקי יצחק”⁸ (וכדלקמן).

וביארנו מפרשים⁹ שג' השמות „הר” „שדה” ו„בית” מציינים את ג' בתי המקדשות, ולכן דוקא בית המקדש

(1) כח, יט.

(2) פסחים פח, א.

(3) וירא כב, יד.

(4) חיי שרה כד, סג.

(5) כ”ה בגמרא לפנינו. אבל בע”י „ויקרא למקום אֵל בית אֵל־ל” – הכי דוישלח (לה, ז).

(6) ובמדרש תהלים מזמור פא (יצחק קראו שדה שנאמר כו' כריח שדה) יעקב קרא אותו פלטיין שנאמר (פרשתנו כח, יז) „אין זה כי אם בית אלקים” (ועד”ז הוא בילקוט ישעיהו רמז שצא (לענין יעקב)). וכן מוכח מספרי ברכה (לג, יב) ובר”ר (פס”ט, ז): כי אם בית אלקים בנוי ומשוכלל לעת”ל (משא”כ באברהם ויצחק שלא נרמז בשם בית בספרי שם ובר”ר פנ”ו, יו”ד ספס”ה).

(7) ב, ג (דרז”ל זו הובאה בפרש”י שם). ובע”י הוא עה”כ דמיכה (ד, ב) והלכו גוים גו' ואל בית אלקי יעקב גו'.

(8) בגמ': „ולא אלקי אברהם ויצחק אלא כו'” ובע”י: „אלקי אברהם אלקי יצחק לא נאמר אלא אלקי יעקב לא כו'”.

(9) ראה חזא”ג מהרש”א ועיון יעקב לפסחים שם. צרור המור בפרשתנו. ובארוכה – אלשיך בפרשתנו. ולתהלים מזמור כד.

(10) שבת קיח, ב.

(10*) כח, יד.

(11) ע”ד מש”נ (במקדש הא) שאמר דוד (דה”א כב, זי”ו): אני הי' עם לבני לבנות בית גו' ויהי עלי דבר הוי' לאמר גו' הנה בן נולד לך הוא יהי' איש מנוחה גו' הוא יבנה בית לשמי גו'.

(12) ויגש מזו, ט ובפרש”י. ולהעיר מפרש”י לך טו, יג (ד”ה בארץ).

ודבר ה' מירושלים" הוא סיבה וטעם
ל"לכו ונעלה גו"?"

(ב) מהו כפל הלשונות "מציון
תצא תורה ודבר ה' מירושלים", אשר
לכאורה שוים הם בכוונתם ובתוכנם;
וכן, מהו כפל הלשון לעיל "וירנו
מדרכיו ונלכה באורחותיו"?

ואף שבפשטות חוזר הכתוב
על הדברים לשם חיזוק והדגשה,
אלא שליופי המליצה משנה לשונו:
"ירושלים" במקום "ציון", ו"דבר
ה'" במקום "תורה", ועד"ז ב"וירנו
מדרכיו ונלכה באורחותיו" – וכמבואר
במפרשי התנ"ך בכמה מקומות –

הרי, לאידך גיסא, בתורה, ובפרט
בתורה שככתב, כל הפרטים הם
בתכלית הדיוק, עד כדי כך שלמדים
כמה הלכות מיתור או שינוי לשון
בתורה; ואפילו בפשוטו של מקרא,
ואפילו בשירה – מצינו שמפרש רש"י¹⁸
את כפל הלשונות וכו' –

ועד"ז י"ל כאן, שאין זה כפל
לשון בתוכן שוה לגמרי, אלא שני
ענינים הם: א) וירנו מדרכיו ב) ונלכה
באורחותיו, וכן בטעם על זה: א) מציון
תצא תורה ב) ודבר ה' מירושלים,
וכדלקמן.

ג. החילוק בין "תורה" ובין "דבר
ה'": איתא בגמרא¹⁹, "דבר ה' זו הלכה"
– דבר הלכה ברורה; משא"כ "תורה"
(ובפרט כשנזכרת בכתוב אחד עם "דבר

שבע", לאחר מכן היותו בחרן) "עם
לבו) גרתי", ולאח"ז, בשעה שסוף-סוף
"ביקש יעקב לישוב בשלוח קפץ עליו
רוגזו של יוסף"¹³, עד שעל כך אמרו,
אשר "ויחי יעקב" נתקיים רק בשבע
עשרה שנה (ואף הן – היו) במצ-
רים¹³.

ב. ויובן בהקדים הביאור בפסוק
הנ"ל בישע"י¹⁴ (שעליו נאמרו דברי
הגמרא), והלכו עמים רבים ואמרו
לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי
יעקב וירנו מדרכיו ונלכה באורחותיו
וגו", דלכאורה אינו מובן: אמנם
הפסוק עוסק בבית המקדש השלישי¹⁵,
הנקרא "בית", כנ"ל – אבל במה נוגעת
הדגשה זו (שזהו "בית אלקי יעקב")
לתוכן הכתוב אשר "והלכו עמים רבים
ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' גו' וירנו
מדרכיו וגו"?

גם צריך להבין את סיום הפסוק
הנ"ל "והלכו עמים גו' לכו ונעלה
גו") "כי מציון תצא תורה ודבר ה'
מירושלים"¹⁶; "כי פירושו נתינת טעם,
אבל א) בפשטות אין כוונת הפסוק
שהעמים יבואו "אל בית אלקי יעקב"
כדי להתגייר וללמוד תורה ודבר ה'
(כמובן גם מההמשך בכתוב שלאחרי
זה¹⁷) – וא"כ במה "מציון תצא תורה

13) פרש"י וישב לו, ב.

13*) סדר אלי' רבה פ"ה. וראה בעה"ט עה"פ.

14) ביאור הכתוב ע"ד הקבלה והחסידות,

ראה אוה"ת ישע"י שם. וש"נ.

15) ראה מפרשי הכתובים שם.

16) ברד"ק שם: זה דברי הנביא לא דברי

העמים. ובמהר"י קרא: שזהו דברי העמים.

17) ושפט בין הגוים גו' וכתתו חרבותם גו'.

וראה ראב"ע למיכה שם.

18) שירת הים – בפ' בשלח. ובכ"מ.

19) שבת קלה, ב (ולהעיר מפרש"י שם). וראה

שם לקמן "דבר ה' ולא ימצאו" – "שלא ימצאו

הלכה ברורה כו'".

ויתירה מזו: אפילו סלקא־דעתך וקושיא בגמרא – גם הם חלק מן התורה שניתנה מפי הגבורה²⁹. ואפילו הלומד רק את הסלקא־דעתך והקושיא בתורה (מבלי ללמוד בשעה זו את המסקנא והתירוץ) הרי הוא מחוייב בברכת התורה, ואומר על הסלקא־דעתך והקושיא – וכן על הדעה שאין הלכה כמותה – „ונתן לנו את תורתו“.

ד. הגם שכל הדעות המחולקות והפולגות בגמרא וכו', וכן הענינים דקא־סלקא־דעתך וקושיות שבתורה, הם חלק מן התורה, „אלו ואלו דברי אלקים חיים“ – הרי ההלכה נפסקת רק כדעה אחת, ובלשון הגמרא³⁰, „הוי עמו³¹ שהלכה כמותו“, היינו, שהחילוק בין ההלכה לדעות חלוקות הוא בדוגמת החילוק בין שם „הוי“ ושם „(אלו ואלו דברי) אלקים חיים“, אשר שניהם מז' השמות שאינן נמחקין³².

וידוע הביאור בזה³³: „אלקים“ – גם „אלקים חיים“ שהוא למעלה מ„אלקים“ סתם³⁴ – הוא לשון רבים³⁵, והדבר מורה על ריבוי בחי' והתחלקות, כביכול, ולכן כן הוא גם בתורה, אשר מצד „אלקים חיים“ יש מקום לענין

ה““ כוללת גם עניני שקלא וטריא²⁰, קא־סלקא־דעתך שנשלל וכו'²¹.

ובפרטיות יותר:

מצינו בנוגע למנהגים, שקביעת התורה היא שיש לנהוג בכל מקום לפי מנהגי המקום – מקום שנהגו²² וכו'.

גם בעניני הלכה יתכן חילוק ממקום למקום, ובלשון הש"ס אשר באתרי' דרב²³ הלכה כרב ובאתרי' דשמואל – הלכה כשמואל. ועד"ז אפילו במחלוקת ב"ש וב"ה, שקודם שנפסק דהלכה כבית הלל²⁴ נהג כל אחד מהם כשיטתו.

יתר על כן: אפילו לאחרי שנפסקה הלכה כבית הלל, עד ש„ב"ש במקום ב"ה אינה משנה²⁵“ – הרי „אלו ואלו דברי אלקים חיים“²⁶. וח"ו וח"ו לומר שדעת בית שמאי אינה חלק מן התורה – שהאומר כן אין לו שייכות לכל התורה²⁷ (וע"ד פסק הרמב"ם²⁸ על האומר על ענין מתורה שבעל פה שאינו מעם ה' ח"ו).

20) אע"פ שבכל ענין בתורה, ואפילו בסיפורי התורה – ישנה הוראה, שלכן תורה – לשון הוראה (זח"ג נג. ב. רד"ק הובא בגו"א ר"פ בראשית). וראה לקמן בפנים.

21) להעיר מעניני התורה עליהם נאמר „דרוש וקבל שכר כו' יגדיל תורה ויאדיר“ (חולין סו. ב. ישעי' מב, כא).

22) פסחים פ"ד. ב"ב בתחלתה. ועוד.

23) ראה שבת יט, ב.

24) או לר' יהושע דלא משגח בבת קול, עירובין ו, ב ואילך.

25) ברכות לו, ב. וש"נ.

26) עירובין יג, ב.

27) וכדמוכח גם מזה שלעתיד הלכה כב"ש (לקו"ת קרח נד, סע"ב ואילך. וש"נ).

28) הלכות תשובה פ"ג ה"ח (וראה כס"מ שם). וראה פירוש המשניות סנהדרין פ' חלק יסוד הח'.

29) ראה לקוטי לוי יצחק אגרות ע' רסו.

וראה לעיל ע' 94 ובהסמך שם.

30) סנהדרין צג, ב.

31) ש"א טז, יח.

32) שבועות לה, א.

33) ראה בארוכה אוה"ת יתרו ע' תתצ ואילך.

ד"ה וידבר אלקים תרכ"ז. המשך תרס"ו ע' תלא ואילך. ועוד.

34) ראה פרדס ש' ערכי הכינויים בערכו.

מאוי"א בערכו. שערי אורה (להר"י גיקטלייא) ש"ח.

35) ראה גם רש"י וירא כ, יג. וישלח לה, ז.

מורה על ענין ומעלה נפרדת שבעיר זו: השם „ציון“ (לשון סימן⁴², וכמו „הציבי לך ציונים“⁴³) מורה על הענין שהעיר היא (רק) „סימן“ לעילוי רוחני, וכידוע⁴⁴ ש„ירושלים של מטה“ מכוונת „כנגד ירושלים של מעלה“; והשם „ירושלים“ מורה על המעלה דיראת שמים שישנה בה, כדאיתא במדרש⁴⁵ ונקרא ירושלים על שם יראה ועל שם שלם, היינו שב„ירושלים“ בחינת היראה היא בשלימות⁴⁶.

וכמבואר⁴⁷ על הפסוק⁴⁸ „למען תלמד ליראה את ה' אלקיך כל הימים“ האמור במעשר שני, שראיית „מקום שכינה וכהנים בעבודתם ולוים בדוכנם וישראל במעמדם“ היתה מלמדת ומביאה לידי „ליראה את ה' אלקיך“.

ו. ב' הבחינות הנ"ל – „ציון“ ו„ירו-

ההתחלקות ד„אלו ואלו“; אבל „הוי“ הוא שם המפורש³⁶ שם העצם³⁷ שם המיוחד³⁸, למעלה מהתחלקות, ולכן נמשך משם הוי' הענין דהלכה פסוקה בתורה – דעה אחת דוקא.

ה. עד"ו הוא גם החילוק בין „תורה“ ו„דבר הוי“:

„תורה“ כוללת גם את הסברות והדעות שאין הלכה כמותן (וכן את ההוראות שניתן ללמוד מהן במקום אחר); משא"כ „דבר הוי“ (הוא כלשון הגמרא: „דבר הוי“ – זו הלכה“.

וזוהי כוונת הכתוב „מציון תצא תורה ודבר הוי“ מירושלים – ענין „התורה“ שייך ל„ציון“, ו„דבר הוי“ – ל„ירושלים“:

ידוע³⁹ שתוכן ומהות כל דבר בא לידי ביטוי בשמו; וכן הוא גם בנדון דידן, שהשמות „ציון“ ו„ירושלים“⁴⁰ – הגם ששניהם כינויים לאותה העיר⁴¹ – הנה כל אחד משמות אלו

(36) סוטה לה, א. סנהדרין ט, א. רמב"ם הלכות יסודי התורה פ"ו ה"ב.

(37) כ"מ הל' ע"ז פ"ב ה"ז. פרדס שי"ט. מו"נ ח"א פס"א ואילך. עיקרים מאמר ב' פכ"ח.

(38) סוטה שם. סנהדרין שם. והוא המיוחד כו' וכל השמות כלולים בו (בארוכה בכהניל – פרדס שם. שערי אורה (הניל) ש"ה. ת"א ס"פ נח. אוה"ת יתרו ע' תתלה ואילך. ועוד).

(39) שער היחוד והאמונה פ"א. ובכ"מ. וראה או"ת להה"מ ס"פ בראשית.

(40) ציון וירושלים ע"ד הקבלה והחסידות – ראה לקו"ת במדבר ט, א. דברים א, ב ואילך. רשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) תהלים קמו, יב. וש"נ. ד"ה שבחי ירושלים תרכ"ז. לקלו"צ (זהר ח"ב ע' רפד. ליקוטים על מארז"ל ע' קעא. ועוד). ויש לתרוך עם המבואר בפנים, וראה לקמן הערה 55.

(41) להעיר מפרש"י יומא עז, סע"ב.

(42) לקו"ת דברים א, סע"ב.

(43) ירמי' לא, כ. הובא בד"ה ציון במשפט תפדה לאדה"ו (קה"ת תשט"ו, תשל"ו) ע' 14 לענין ד„ציון הוא לשון סימן“ (וגם הובא שם אנא סימנא כו' – זח"א רכה, א (שהובא גם בהמאמר בלקו"ת שם)).

(44) תנחומא ר"פ פקודי. זח"א קפג, ב.

(45) ב"ר פנ"ו, יו"ד. תוד"ה הר (תענית טז, א).

(46) ראה לקו"ת ר"ה ס, ב. שה"ש ו, ג. ובכ"מ.

(47) תוד"ה כי מציון ב"ב כא, א (ושם:

כדרשינן בספרי* למען תלמד ליראה וגו' (ראה יד, כג) גדול מע"ש שמביא לידי תלמוד לפי שהי' (כו). רשב"ם ראה שם. ולהעיר שבתוס' שם מפרש כן מ"ש בגמ' „מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים מאי דריש כי מציון תצא תורה“. וראה לקמן הערה 53.

(48) ראה שם.

(* בספרי שנדפס מכת"י (ג. י. תשכ"ט): מגיד שהמעשר מביא את האדם לידי ת"ת. וכן הוא ביל"ש שם. ובספרי בדפוס שלפנינו ליתא.

של ריבוי והתחלקות וכו', כל אחד כפי השגתו וכפי שרש נשמתו למעלה⁵¹.

אבל אעפ"כ, כיון שמציאותו היא ציון וסימן על הענינים שלמעלה, לכן סברותיו וכו' הן חלקים מתורת אמת ו"אלו ואלו דברי אלקים חיים", היינו, שהסברות הרבות נשתלשלו – ולכן הן ציון וסימן – מריבוי הבחינות הקיימות, כביכול, ב"אלקים חיים" (לשון רבים),

אבל⁵² כל זה הוא רק בנוגע להשגת התורה, אשר אינה נוגעת להלכה למעשה, ולצורך זה מספיקה בחי" ציון" ואין הכרח להזקק לבחי" ירושלים"⁵³.

אבל כשהנדון הוא „(דבר הוי' זו) הלכה" – לזה אין מספיקה בחי" ציון"⁵⁴, אלא יש צורך בשלימות היר-

שלים" – קיימות גם בדרגות העבודה של בני ישראל⁴⁹. כשם שהקב"ה „בחר בארץ ישראל", כך גם „בחר לחלקו ישראל"⁵⁰, ולכן הם בדומה זה לזה; וכשם שבירושלים (ה"מובחר" שבארץ ישראל) ישנן ב' הבחינות „ציון" ו"ירושלים", עד"ז קיימות ב' בחינות אלו גם אצל בני ישראל, בעבודתם:

„ירושלים" – „על שם יראה ועל שם שלם" – ענינה, בעבודה, מדריגת תכלית ושלימות היראה והביטול; עמל האדם וזיכוך עצמו באופן שכל מציאותו היא יראה – ביטול בתכלית.

„ציון", מלשון סימן, הוא אופן העבודה אשר על ידו בא אדם מישראל להיות ציון וסימן לענינים נעלים באלקות למעלה: הוא עודנו בציור של מציאות ולא בתכלית הביטול, אבל ע"י עבודתו הוכשרה (ונזככה) מציאותו עד שנעשתה סימן לענינים שלמעלה.

ומאחר שהוא מציאות, וכמצבו זה – גם בנוגע לשכלו – הוא מתייגע להבין את התורה, הרי הוא תופס ומשיג את התורה גם לפי כחות ההבנה וההשגה שלו.

ולכן „מציון תצא תורה", היינו ש"ציון" (היותו „סימן" בעת היותו גדר של מציאות כלשהי) שייך לבחי" „תורה", אשר בה יש מקום לריבוי והתחלקות (כנ"ל ס"ד); דמאחר שלימודו והשגתו בתורה הם לפי מציאותו, הרי זה בדרך ממילא באופן

(49) ראה ירושלמי תענית פ"ד סה"ב. מגילה פ"ג סה"ו (לענין ציון). ובהמובא בהערה 46 (בנות ירושלים). וראה בהמצוין בהערה 40.

(50) נתחומא ראה ח.

(51) להעיר מבאה"ז וישלה (כ, ב).

(52) להעיר שישנו גם במדרי' נעלית – „אנא סימנא בעלמא" (בחי' ציון) שאמר רשב"י, אף שזהו מצד עוצם ביטולו שאינו בבחי' מציאות לעצמו כלל (המשך תרס"ו ע' קנט, ועוד), הרי מצינו יתירה מזו (ראה ד"ה ציון במשפט תפדה תשל"ה פ"ז (סה"מ – מלוקט קה"ת, תשמ"ז) ע' קנו) ובהערה 58 שם. וראה תו"ש ע' 12 ואילך). וראה המשך תרס"ו שם החילוק בין נשמות דמ"ה (בחי' ז"א) דעיקר עבודתם הוא בבחי' ביטול מצד נשמתם דוקא בהשגה והתבוננות בבחי' דביקות אמיתי באוא"ס בבחי' ביטול במציאות ממש, ונשמות דב"ן בחי' נלכות (כמו נשמת דוד ואלי"ה שעבודתם בביטול היש. וראה לקמן הערה 55, 87.

(53) להעיר שבב"ב שם ד, תקינו שיהו מושיבין מלמדי תינוקות (הלימוד תורה ולא הלכה) בירושלים" הובא רק תחילת הכתוב „כי מציון תצא תורה", ותו לא. אבל בע"י הובא גם סיום הכתוב „ודבר ה' מירושלים".

(54) וע"ד החילוק בין תורה ומצות (ראה יהל

דאורייתא או ענין דרבנן⁵⁷ – ירא הוא שמא פסק ההלכה למעשה שלו (שעל ידו יעשה יהודי מעשה בפועל) יהי ח"ו היפך רצון העליון]

ויראה זו מעוררת בו יגיעה רבה וגדולה והעמקה בתורה, עד שיכוון להלכה באמת לאמיתתה.

וזהו פירוש „ודבר הוי' מירושלים” – שלימות היראה: כדי לכוון להלכה לאמיתתה אין מספיקה יראה סתם, כיראת העונש או אפילו דרגא נעלה מזו ביראה; כאן נדרשת יראה בשלימות (שמא לא יכוון לרצון העליון), המביאה למסקנה של הלכה באמת לאמיתו בשלימות.

ז. ע"פ הנ"ל יובן עוד ענין: סדר פסוקי „אתה הראת”, הנאמר לפני ההקפות, מסתיים בפסוק „כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים” – ולכאורה אינו מובן: בשלמא זה שאומרים רק חלק מן הפסוק בישעי' (ומיכה) ולא את הפסוק כולו, אפשר לבאר בפשטות – מפני שרק תוכן חלק זה של הפסוק נוגע אל (הפסוקים שקודם) ההקפות; אבל עדיין אינו מובן מדוע פותחים בתיבת „כי” – אשר מחברת את סיום הפסוק, כנתינת טעם, עם תחילת הפסוק – כיון שאת תחילת הפסוק אין אומרים (לפי שאינה נוגעת לכאן כנ"ל)?

ובהכרח לומר אשר (נתינת הטעם

57 דהרי ב„עבד פשוט” (ראה ד"ה ומקנה רב תרס"ו והמאמרים שלאח"ז) אין אצלו חילוקים בהצעות, וזה שנמצאה דאורייתא הוא מחמיר בספיקו ובמצוה דרבנן הוא מקיל (ועוד חילוקים כיו"ב) אין זה לפי שמחלק בין המצות, כ"א מפני שחילוק זה הוא רצון העליון.

אה – „ודבר ה' מירושלים”; וכמבואר בהמשך תרס"ו⁵⁶, שאי אפשר לפסוק הלכה באמת לאמיתו כי אם ע"י שלימות היראה, כאשר האדם ירא שמא חלילה פסק ההלכה שלו לא יהי מכוון כפי רצון העליון, ועד – היפך, ר"ל, מרצון העליון.

[אפילו כשהנדון הוא דקדוק קל של דברי סופרים, ואפילו „רק” מה שתלמיד ותיק מחדש – כיון שמדובר כאן אודות ה„נאמר למשה מסיני”, אודות רצון העליון, הרי אין כל חילוק אם זהו דבר שעלה ברצונו שיהי

אור שם ע' 575 בהגה"ה „ועי' כה"ג כו"ה). וראה בכ"ז לקו"ש חט"ז ע' 436 (ס"ד), וע' 440 ובכ"מ. ובתורה גופא הוא החילוק בין לימוד התורה (בכלל) והלכה: הביטול שבלימוד התורה הוא בעיקר (ביטול ישות שכלו) בכדי ששכלו יבין ויתייחד עם שכל התורה. ובכדי לכוון להלכה הוא מבטל שכלו מכל וכל בהנחת עצמותו לגמרי, ואז נרגש אצלו רצה"ע שלמעלה מהשכל. ראה בארוכה בהנסמן בהערה 33.

55 בהנסמן בהערה 40 מבואר דבחי' ציון הוא פנימיות המל' (פנימיות הלב) וירושלים חיצונית המל'. וביהל אור שם שלכן בציון נאמר שם אלקים, ובירושלים שם הוי', הדעלאת מ"ן דבחי' ציון הוא לבחי' אלקים, בינה, וירושלים הוא לבחי' חכמה שהוא שם הוי'.

וע"פ המבואר בהערה שלפנ"ז מוכנת השייכות להמבואר בפנים: דמצד זה שהוא בחי' ציון וסימן שלמעלה, שמצד ביטולו מיוחד עם אלקות הרי"ז רק עם בחי' „אלקים” אלקות שבא בהתלבשות ולפ"ע העולמות, ומצד בחי' ירושלים, ביטול והנחת עצמותו לגמרי, הרי נרגש ומתגלה בו בחי' „הוי'” שלמעלה מהשתל' לגמרי. ולהעיר דבכל השמות א"ל אלקים כו' נשתמש בהם גם בל' חול כו' משא"כ שם הוי' לא נמצא שישתמש בו בל' חול כו' (פרדס ש"ט פ"א הובא ונתבאר בהמשך תרס"ו ס"ע תעו ואילך).

56 ע' תו. וע' תכ ואילך.

„ומלכותו ברצון קבלו כו“; ואילו ממשלה היא באופן של שליטה (אשר נכפית) בעל כרחו של האדם.

ושני אופנים אלו – „מלוכה“ ו„ממשלה“ – באים מצד שני הענינים „מציון תצא תורה“ ו„ודבר ה' מירושלים“, ובעבודת כל אחד ואחת (וכן הוא בבחינה דציון וירושלים בכלל, כדלקמן):

מצד בחי' „תורה“, דהיינו לימוד התורה לפי הבנתו והשגתו כנ"ל, הרי אופן הלימוד הוא מתוך חיות ותענוג; וגדול לימוד שמביא לידי מעשה – וממילא גם כללות קיום המצוות שלו הוא מתוך רצון ועונג. כלומר, מצד בחי' „ציון“ ו„תורה“ מקבל האדם עול מלכות שמים באופן של „מלכותך מלכות כל עולמים“ – ברצון.

אבל בשעה שבא הלומד ל„דבר ה'“, לפסוק הלכה למעשה ולאחרי זה לקיים זאת בפועל ממש, הנה על זה אין מספיקה ההבנה והשגה לפי שכלו (באופן של „ציון“), אלא אדרבה: בשכל המורגש יכול הוא לפעמים לבוא לידי מסקנא שאינה כהלכה באמת לאמתו, ודוקא ע"י בחינת „ירושלים“ – שלימות היראה והביטול – מכריח הוא את עצמו ומבטל עצמו מכל וכל⁶¹, ואזי הוא בא לידי קליטה והרגשה של הרצון העליון, בחי' הוי', ומכוון הלכה באמת לאמיתתה (ועושה כן למעשה – אפילו כאשר זהו היפך שכלו).

61) ולכן דוד זכה שכיון להלכה מצד תכלית השפלות והביטול שלו (דבחי' מלכות), וכן ב"ה מכיון שהיו נוחים ועלובין, אף שב"ש מחדדי טפי – ראה בארוכה בכהנ"ל בהמצויין בהערה 33. המשך הנ"ל ע' תלט ואילך.

(שב)תיבת „כי“ בפסוקי אתה הראת קאי (לא על תחילת פסוק זה, בישע"י (ומיכה) אלא) על הפסוק⁵⁸ שאומרים קודם לכן לפני הקפות „מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור“,

[ואין כל סתירה לכך מזה שבמקורו, בישע"י (ומיכה), „מציון תצא תורה“ הוא טעם על תחילת הכתוב שם (שלכאורה אינו הענין ד„מלכותך מלכות גו“) – שכן בכמה ענינים מצינו שטעם אחד מביא לכמה תוצאות⁵⁹].

אבל יחד עם זה צריך לומר, שכיון שענין „מציון תצא תורה גו“ משמש טעם על שני ענינים – בהכרח יש קשר ביניהם (בתוכנם כדלקמן).

ח. בפשטות משמע, שב' הלשונות „מלכותך מלכות כל עולמים“ ו„וממשלתך בכל דור ודור“ שוים בתוכנם, וסיבת חזרת הלשון היא רק להדגשה וחיזוק (ובשינויי לשון – ליופי המליצה), אבל ע"פ הנ"ל (ס"ב) מובן, שלפי פירושו הפנימי של הפסוק (ע"ד כפסוק „כי מציון גו' מירושלים“) הנה (גם) הם שני ענינים נפרדים:

החילוק בין „מלוכה“ ל„ממשלה“⁶⁰: מלוכה מתקבלת ברצון, כלשון

58) תהלים קמה, יג.

59) ולהעיר שמצינו שמשמשים בלשון הכתוב לכוונה אחרת – ראה משנה פאה (פ"ב מ"ב) „וכל ההרים אשר במעדר יעדרון“, והוא לשון הכתוב בישע"י ז, כה. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1139 הערה 2.

60) לקו"ת דברים א, ריש ע"ב. ר"ה נו, סע"ב ואילך. ד"ה אשרי יושבי ביתך לאדה"ז (קה"ת תשל"א) עה"פ (מאמרי אדה"ז תק"ע – ע' קמ" מא). סידור עה"פ (ג, נג ואילך). מילואים ליהל אור עה"פ (ע' תרפה ואילך). ובכ"מ.

וכן הוא גם בנוגע לשני הענינים דמלוכה וממשלה, שטעמם וסיבתם ("כי") הם שני האופנים "מציון" ו"מירושלים": ע"י "מציון תצא תורה" נפעל הענין ד"מלכותך מלכות כל עולמים", שגם העולם ("כל עולמים") מקבל את ענין המלוכה ברצון; וע"י "דבר ה' מירושלים", שלימות היראה והביטול, נפעל הענין ד"וממשלתך בכל דור ודור" – שהעולם ("בכל דור ודור") עומד בתנועה של תכלית הביטול מצד "ממשלה"⁶⁵.

יוד. בכל ענין ישנם ב' אופנים – הדבר כפי שהוא באופן כללי, וכפי שהוא בא לידי ביטוי בפרטיות. וכן הוא גם בנדון דידן: אע"פ שבכללות מדובר בפסוק בישע"י אודות הזמן דלעתיד, בבית המקדש השלישי, שאז "מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" בתכלית השלימות, וממילא – תהי' גם השלימות של "מלכותך מלכות גו' ודור", הנה בפרטיות שני ענינים אלו (אבל – לא בשלימותם) נחלקים לשני זמנים שונים:

כשם שיש בענין זה חילוק בין זמן הבית לזמן הגלות⁶⁶: בזמן הבית האירה

כלומר, שלימוד התורה ד"דבר הוי", להלכה למעשה, וממילא גם קיום המצוות בכלל כהלכתן, הרי הם ע"י כפיית וביטול מציאותו – דוגמת ענין הממשלה⁶².

ט. כיון שבני ישראל בכלל (וכל אחד מישראל בפרט) צריכים להשתדל לא רק להגיע לשלימות עצמם, אלא אף להביא את העולם כולו לשלימותו – וגם מצד פסק הרמב"ם⁶³: "צוה משה רבנו מפי הגבורה לכוף את כל באי עולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח", ואופן הקיום צריך להיות "שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו ע"י משה רבינו" – הרי אין זה מספיק שאצל בני ישראל ישנם "תורה" ו"דבר הוי" בב' בחינותיהן, אלא צריך להיות "מציון תצא תורה ודבר ה' (צריך לצאת) מירושלים":

ע"י "ציון תצא תורה", פועלים גם אצל "עמים רבים" את התנועה ד"לכו גו' ויורנו מדרכיו", ענין הלימוד^{63*} בענינים של ז' מצוות שלהם – דאף שגם זה הוא ענין של ביטול, הרי זהו קשור עם מציאותם והכנתם והשגתם;

ועי"ז ש"דבר ה'" יוצא "מירושלים", פועלים בהם "גלכה באורחותיו" – הליכה⁶⁴ (גם מלשון הלכה) בפועל, אשר היא תנועה של ביטול בתכלית – להשמע ולקיים את ז' המצוות כפי שהן ע"פ "דבר ה'".

(62) ראה לקמן הערה 65.

(63) הל' מלכים ספ"ח.

(63*) מצו"ד ומצו"צ לישע"י עה"פ.

(64) ע"ד הבי' במש"נ לך לך מארצך (ל')

רצון גו'.

(65) בהנסמן בהערה 60, דבחי' ממשלה היא למטה מבחי' מלוכה. אבל עפ"י המובא בהערה 55 במעלת הביטול דבחי' ירושלים על בחי' ציון, מובן גם בנדוד"ד, דשרש הממשלה הוא ביטול למעלה מטו"ד – ראה סידור שם, ויהל אור שם, דמלוכה היא מבחי' פנימיות המלכות (כחב"ד חג"ת דמלכות) וממשלה מבחי' נה"י דמלכות – בלי טעם ורצון. וכידוע בענין היראה (ראה בהנסמן לקמן הערה 82). וראה המשך תרס"ו ע' תמ.

(66) ראה לקו"ת ברכה צח, ב. סה"מ אידיש בתחילתו. ד"ה קול דודי תש"ט פ"ב ואילך.

שליטת מלכי האומות – הנה העבודה אז היתה (בעיקר) מתוך יראה וביטול – בחי' „ירושלים”⁷², כנ”ל.

ועד”ז הוא גם החילוק בין „מלכותך מלכות כל עולמים” ובין „ממשלתך ככל דור ודור”, כפי שבא לידי ביטוי בחילוק שבין שני זמנים אלה⁷³: בזמן בית ראשון סדר ההנהגה ה' בבחי' „מלוכה” – הן בנוגע לבני ישראל, שעבודתם היתה באופן ד„מלכותו ברצון קבלו”, והן בעולם בכלל, שהי' אז זמן של מנוחה ושלוה⁷⁴;

ואילו בבית שני ה' (בעיקר) האופן ד„ממשלה”: הן בעבודת ישראל – עבודה ביראה, ע”כ כפי’ והכרח; וכן בעולם ה' אז זמן של מלחמות, ועמים רבים שלטו על בני ישראל, וממילא

אלקות בגילוי, וממילא עבודת בני ישראל היתה אז (בעיקר) בתנועה של אהבה ורצון, אשר נתנה להם תענוג ועריבות בעבודה – משא”כ בזמן הגלות, כאשר אלקות אינה מאירה בגלוי, אזי העבודה היא (בעיקר) מצד קבלת עול – יראה וביטול⁶⁷;

כך גם בעבודה דזמן הבית גופא ישנו חילוק בין זמן בית ראשון לזמן בית שני⁶⁸:

בית ראשון נבנה על ידי שלמה המלך בזמן ש„קיימא סיהרא באשלמותא”⁶⁹ – שלימות הגילוי דאלקות מבחי' בינה „עלמא דחירו”, שלכן היו בני ישראל אז במצב חירות משעבוד הגויים – וממילא גילוי המקדש בעולם ה' באופן נעלה וגם עבודת בני ישראל היתה אז באופן של גילוי, אהבה, והיא בחי' „ציון” אשר ממנה „תצא תורה”, כנ”ל; אבל בזמן בית שני, כאשר לא ה' הגילוי באופן זה, כמאמר הגמרא⁴⁰: אכבדה⁷¹ חסר ה' – ה' דברים חסרו בבית שני ארון וכפורת כו', ובני ישראל היו תחת

72) ע”פ משנת בלקו”ש ח”ט שם (וח” ע' 172) מובן גם בנר”ד, שלכן בזמן בית ראשון הוא בדוגמת בחי' ציון אף שהי' ביטול פנימי, ביטול במציאות, כיון שהוא שייכות למציאות האדם (שבא מצד השגתו ואהבת ה' כו'), משא”כ בזמן בית שני הוא בחי' ירושלים כיון (שאיכות) הביטול היא בשלימות (ביטול אמיתי יותר).

73) ראה לקו”ת שם (ואוה”ת חנוכה שא, א. בראשית ע' 1102) שבבית ראשון האיר בחי' ה' עילאה בינה משא”כ בבית שני ה' תתאה בחי' מלכות, והרי זה גם הפרש דבחי' ציון וירושלים כמבואר בלקו”ת (במדבר) ויהל אור (שבהערה 40), דציון הוא פנימיות המלכות (ה' עילאה. אוה”ת שם), וירושלים חיצונית המלכות; וגם החילוק דמלוכה וממשלה כמבואר בד”ה אשרי, סדור ויהל אור (שבהערה 60). וראה יהל אור שם (סק”ד), דזושל ברוחו הוא אתכפיא ומלוך על יצרך היינו אתהפכא ברצון. שזהו החילוק דב”ר וב”ש ככפנים וכבהערה שלפנ”ז.

74) ראה מלכים א קאפיטל ה. וראה לקו”ת במדבר ג, ד ואילך. ובכ”מ.

67) בלקו”ת שם מבאר שבזמן הבית כשהי' גילוי אלקות היתה „ההשתחוואה בבחי' פנימיות הוא בחי' בטל רצונך מפני רצונו שאין לו רצון וחפץ אחר”, משא”כ בזמן הגלות ההשתחוואה היא „בבחי' חיצונית שמכניע את הגוף שלא ימרוד”. אבל ראה בהנסמן בלקו”ש ח”ט ע' 73 ואילך, דנפק”מ בין „כחות” הביטול ו„מוהות” הביטול ובזמן הגלות המעלה במהות הביטול. ועפ”ז מובן גם החילוק דבית ראשון ובית שני כדלקמן הערה 72.

68) ראה לקו”ת ר”ה נז, ג ואילך.

69) זח”א קג, א. וראה שמו”ר פט”ו, כו. ובכ”מ.

70) יומא כא, ב.

71) חגי א, ת.

שעבודתו היא מצד החסד, הרי הוא עומד באהבה ותענוג לאלקות; ואהבת ה', אפילו במדרגה הגבוהה ביותר, הרי זה באופן ש"יש מי שהוא אוהב"⁸².

עבודת יצחק היא בקו הגבורה – בחי' יראה וביטול⁸³, כמו שכתוב⁸⁴ „ופחד יצחק ה' לי“, והרי זה בדוגמת הבחי' והעבודה דבית שני⁸⁵; וזה תוכן שייכותו ל„ודבר ה' מירושלים“, מפני ששלימות היראה והביטול היתה אצל יצחק, יותר מאשר הי'⁸⁶ אצל אברהם⁸⁷.

ועבודת יעקב בחר האבות⁸⁸ היא בבחי' קו האמצעי, תפארת, הכולל את ב' הקוין – הן את עבודת אברהם (קו החסד והאהבה) והן את עבודת יצחק

נזקקו בני ישראל לכך שתורגש ממשלתו של הקב"ה⁷⁵.

יא. ע"פ כל הנ"ל תובן השייכות בין ג' בתי המקדשות לאברהם יצחק ויעקב⁷⁶:

עבודת אברהם היא בקו החסד, מדת האהבה⁷⁷, אברהם אוהב⁷⁸, ולכן עבודתו היתה (בעיקר) לפרסם ולגלות אלקות מלמעלה למטה, ובדוגמת זה היתה העבודה בבית ראשון⁷⁹, כנ"ל.

ולכן יש לעבודה זו שייכות (מיוחדת) לבחי' „ציון“ ו„תורה“⁸⁰: ענינו של אברהם הוא היותו ציון וסימן לבחי' חסד שבאצילות⁸¹, אבל מאחר

(75) ראה לקו"ת דברים שם. ר"ה נו, ד: וממשלתך בכל דור ודור אפילו דור המבול ודור הפלגה. וביהל אור שם בתחילתו מהרמ"א „ופי' דור ודור היינו שגם אחרי שהחריב ביהמ"ק לא טילק השגחתו כו"י.

(76) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 27 ואילך השייכות דג' מקדשות להאבות בסגנון אחר קצת. וקרב להמבואר בפנים הוא באלשיך פרשתנו.

(77) אגה"ק ס"ו. תו"א ותו"ח ר"פ תולדות ובכ"מ.

(78) ישעי' מא, ח.

(79) ולכן „קראו הר“ (לא רק לפי שעתיד ליחרב וליעשות הר, כבאלשיך כאן ובתהלים. עיון יעקב ופי' הר"ף לע"י פסחים שם) „כי באברהם כתיב (לך יב, ט) הלך ונסוע הנגבה בחי' אהבה נק' הר כמו הר שבולט כו"י (לקו"ת ר"ה ס, ב. עיי"ש).

(80) להעיר מזח"ב רנת, א. ובתוד"ה הר תענית שם: „אברהם שקראוהו הר כו' וההר נקרא כו' כדכתיב כי מציון תצא תורה“. ולהעיר מבר' (פנ"ו, יוד) בזה שהראה הקב"ה לאברהם הביהמ"ק „בנוי ומשוכלל כו' כענין שנאמר (תהלים קב, יז) כי בנה ה' ציון גו"י. ובאיכה (ה, יח) „על הר ציון ששמם“.

(81) להעיר מספר הבהיר (סקצ"א. זח"א רסד,

ב. הובא בפרדס שער כב פ"ד. ועוד) כך אמרה מדת החסד כל ימי היות אברהם בארץ (כ"ה בפרדס. בס' הבהיר ובוהר: בעולם) לא הוצרכתי אני לעשות מלאכתי שהרי אברהם עומד שם במקומי. וראה אגה"ק שם.

(82) תו"א קיד, ד. ביאורו"ז פא, א (לענין אברהם). ובכ"מ (ראה בהמצויין בס' הערכים-חב"ד ח"א ע' רעט ואילך).

(83) אגה"ק סי' יג. תו"א ותו"ח ר"פ תולדות ובכ"מ.

(84) פרשתנו לא, מב.

(85) השייכות לשדה – ראה תו"א ס"פ חיי שרה.

(86) וגם זה שאברהם קרא אותו „יראה“ (בר' שם) ה"י זה מצד עקידת יצחק.

(87) ראה בהמצויין בהערה 82 במעלת אתכפיא, יראה תתא (דשרשה בחכמה עילאה בחי' אין) על בחי' אהבה. והמוכן משם, דבחי' אהבה אף שאינו מציאות לעצמו ה"ה מציאות דקדושה עכ"פ (בחי' ציון), משא"כ בבחי' אתכפיא (יראה) הוא בתכלית הביטול (ירושלים). וראה לעיל הערה 52, 73.

(88) שער הפסוקים תולדות כו, כה. וראה ג"כ בר' פע"ו, א. זח"א קיט, ב. קמו, ב.

רואים בתוצאת ופעולת „המדה” – שהגרים שגייר אברהם אבינו⁹⁴ לא הי' להם קיום⁹⁵.

ועד⁹⁶ גם בבית ראשון ובית שני, שכל אחד מהם הי' (כעיקר) בבחי' ומדריגה אחת, ולכן היתה יכולה להיות עליהם שליטה דלעומת-זה, והם חרבו;

משא"כ מדתו של יעקב, הכוללת את ב' הקוין חסד וגבורה, הנה מטעם זה אי אפשר שיהי' לה כל מנגד, ולכן דוקא יעקב היתה מיטתו שלימה, שלא יצא ממנו פסול⁹⁶.

וכן הוא בנוגע לבית השלישי: כיון שבו יהיו ב' המעלות ד„ציון” ו„ירושלים”, על כן יהי' בית קבוע ונצחי.

יג. וזהו גם טעם ההדגשה בפסוק „והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב”, ומוסיף „כי”, היינו, כפי שהענין הוא מצד הטעם „כי”) מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים”:

כשם שאנו רואים בגשמיות, אשר, אימתי אפשר לפעול ולהשפיע על הזולת – רק כאשר הלה רואה אשר זה המוכיחו מתכוון לכך באמת;

כך גם בענינו: כדי שבני ישראל יוכלו לפעול בעולם, אין די בכך שיחזיקו קו אחד בלבד (בחי' „ציון”, או

קו הגבורה והיראה)⁹⁹, ולכן הרי הוא כנגד בית ג'⁹⁰, אשר אז תהי' ההתכללות של ב' המעלות: תכלית השלימות דגילוי אלקות (עוד יותר מאשר הי' בבית ראשון) – בחי' „ציון” ו„תורה”, ויחד עם זה יהי' גם הביטול בתכלית השלימות – „דבר ה' מירושלים”⁹¹.

יב. ע"פ כל הנ"ל יובן הטעם לזה שהקביעות הנצחית של המקדש השלישי שייכת דוקא ליעקב (שדוקא יעקב „קראו בית”), וכן כיצד כל זה נוגע לעמים רבים, אשר יאמרו „לכו ונעלה... אל בית אלקי יעקב וגו'”:

כנגד⁹² כל מדה בקדושה ישנה מדה בלעומת זה, המנגדת אלי': אהבה זרה היא המדה אשר יכולה להתנגד לאהבת ה', וכנגד יראת ה' יכול להיות הניגוד ד„יראה רעה או כעס”; ובלשון חז"ל⁹³ „אברהם יצא ממנו ישמעאל” (אהבה דלעומת-זה), ו„יצחק יצא ממנו עשו” (יראה דלעומת-זה). ולכן בעבודת האדם יתכן שלכל מדה בפני עצמה לא יהי' קיום (כפי שאנו

98) תו"א יז, ג. לקו"ת ואתחנן ה, ב ואילך. וש"נ.

90) ראה לקו"ת מטות פג, ג ואילך.

91) ועפ"ז י"ל שזה שהראה הקב"ה לאברהם ויצחק הבית בנוי ומשוכלל לעת"ל, הי' זה בכ"א לפי מדרי': לאברהם הראה בחי' ציון כו' שבבית הג', וליצחק בחי' ירושלים שבבית הג'. וראה יפ"ת לב"ר ספס"ה, שטעם שהראה הקב"ה ליצחק בית הג' כדי שלא יאמרו מה הועילו הברכות ליעקב כו'.

92) לקו"ת ואתחנן ה, א ואילך. וראה „התמים” ח"ג בתחלתו [קב, א] תצלום מגכ"ק הצ"צ.

93) ויק"ר פל"ו, ה. פסחים נו, א. ספרי דברים ו, ד. לב, ט. לג, ב.

94) פרש"י לך יב, ה (מב"ר). זח"א עט, א. ובכ"מ.

95) ראה רמב"ם הל' עכו"ם פ"א ה"ג. חנה אריאל (להרה"ח וכו' הר"א מהאמלי) וירא לג, טע"א. הובא בלקו"ש ח"י ע' 89 הערה 14.

96) ראה בהנסמן בהערה 93.

של אמת – מדתו של יעקב⁹⁹ – היינו, שזוהי כל מציאותו של האדם וממילא אין בזה כל הפסק ושינויים; ולכן זהו הטעם על „והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו“, מפני שדבר זה מעורר את העמים ללימוד התורה (בענינים של ז' מצות בני נח), ולשלימות בקיומן – „נלכה באורחותיו“.

(משיחות ליל ויום שמח"ת תשל"ו)

רק בחי' „ירושלים“, אלא צריך שיתקיימו אצלם שני הקוין ביחד⁹⁷ (בבחי' „ציון“ ו„תורה“ צריך שיהא ניכר ומורגש „ירושלים“ ו„דבר ה'“, ותוכן הענין בעבודת האדם, שבעבודה מתוך אהבה ושכל ועונג צריך שתורגש שלימות הביטול; וכן לאידך גיסא, בבחי' „ירושלים“ ו„דבר ה'“ צריך שיהי' גם שכל ותענוג וחיות⁹⁸);

ובשעה שישנה התכללות של שני הענינים „ציון וירושלים“, אזי זהו ענין

242

99 ראה לקו"ת מטות שם ובהגהות להמאמר באה"ת שם, לענין שייכות גאולה הג' ליעקב. וראה המשך הנ"ל ע' תלד. ובכ"מ.

97 ראה לקו"ש ח"ט ע' 28 ואילך.
98 ראה לקו"ש שם ע' 75. ח"ז ע' 173.

